

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	
๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๒. วัตถุประสงค์การวิจัย	๒
๓. ขอบเขตการวิจัย	๓
๔. ปัญหาที่ควรทราบ	๓
๕. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๓
๖. ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
๗. วิธีดำเนินการวิจัย	๗
๘. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๘
บทที่ ๒ แนวคิดเรื่องขวัญและประเพณีการทำขวัญในพระพุทธศาสนา	
๒.๑ แนวคิดเรื่องขวัญในคัมภีร์พระพุทธศาสนา	๙
๒.๑.๑ ความหมายของคำว่าขวัญ	๙
๒.๑.๒ พัฒนาการแนวคิดเรื่องขวัญและพิธีทำขวัญในบริบทสังคมอินเดีย	๑๒
๒.๑.๒.๑ พัฒนาการแนวคิดเรื่องขวัญและพิธีทำขวัญในมิติของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู	๑๒
(๑) แนวคิดเรื่องขวัญในยุคสมัยดึกดำบรรพ์ หรือยุคเริ่มแรก	๑๓
(๒) แนวคิดเรื่องขวัญยุคสมัยพระเวท	๑๓
(๓) แนวคิดเรื่องขวัญยุคสมัยพราหมณ์	๑๓
๒.๑.๒.๒ พัฒนาการแนวคิดเรื่องขวัญและพิธีทำขวัญในมิติของพระพุทธศาสนาเถรวาท	๑๕
๒.๑.๓ บ่อเกิดของขวัญ	๑๗
๒.๑.๓.๑ การอธิบายบ่อเกิดของขวัญจากอัครคัมภีร์	๑๘
๒.๑.๓.๒ การอธิบายบ่อเกิดของขวัญจากหลักการทางวิทยาศาสตร์เชิงศาสนา	๒๐
๒.๑.๓.๓ การอธิบายบ่อเกิดของขวัญจากแนวคิดเรื่องกรรม	๒๓
๒.๑.๓.๔ การอธิบายเรื่องขวัญจากแนวคิดเรื่องจิต	๒๖
๒.๑.๔ ประเภทของขวัญ	๓๐
๒.๑.๔.๑ แบ่งตามลักษณะขวัญดีหรือเสีย	๓๐
(๑) ขวัญดี (กุศล-บุญ)	๓๐
(๒) ขวัญเสีย (อกุศล-บาปกรรม)	๓๒
๒.๑.๔.๒ แบ่งตามลักษณะขวัญในเชิงอุปมาเปรียบเทียบกับ	๓๒

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๒.๑.๕ วิธีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ	๓๔
๒.๑.๕.๑ วิธีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการให้ทาน	
รักษาศีลและเจริญภาวนา	๓๔
๒.๑.๕.๒ วิธีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการกำลังแห่งฤทธิ์	๓๘
๒.๓.๓.๔ วิธีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจด้วยอำนาจกรรม	๓๙
ก.กรรมของนายโกตฺทลิกะผู้เกิดมาเป็นโสมสเกสรขฐี (กรณีกรรมดี)	๓๙
ข.กรรมของพระเจ้าสุปปปพุทธะ(กรณีกรรมชั่ว)	๓๙
๒.๑.๕.๕ วิธีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการสาธยายมนต์(พระปริตร)	๔๑
๒.๑.๕.๖ วิธีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการปฏิบัติธรรม(อิทธิบาท ๔)	๔๓
๒.๑.๕.๗ วิธีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการมีสติและความไม่ประมาท	๔๖
๒.๑.๕.๘ วิธีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการตั้งสัจจะอธิษฐาน	๔๘
(๑) กรรมของสุวรรณสามกุมาร	๔๘
(๒) กรรมของมณฑพัพพมาณพ	๔๙
(๓) กรรมของนกคุ่มในอรรถกถาวิภูษาคก	๕๐
๒.๑.๕.๙ วิธีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการแผ่เมตตา	๕๑
(๑) กรรมเรื่องพระนางสามาวดี	๕๑
(๒) กรรมเรื่องมขมาณพ	๕๒
(๓) กรรมเรื่องนางอุตตราอุบาสิกา	๕๒
๒.๑.๕.๑๐ มรณสติวิธี คือ ระลึกถึงความตายอยู่เสมอทำให้มีขวัญดี	๕๓
๒.๑.๖ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับขวัญ	๕๖
๒.๑.๖.๑ หลักธรรมที่เป็นหลักการ	๕๖
ก. ปฏิจสุมุปปาท	๕๖
ข.ไตรลักษณ์	๕๙
ค. กรรม	๖๓
๒.๑.๖.๒ หลักธรรมที่ส่งเสริมการมีขวัญและกำลังใจที่ดี	๖๖
ก.พละ ๕	๗๗
ข.พละ ๔	๗๙
ค.ศีล ๕	๘๐
ง.ไม่ประมาท	๘๒
๒.๑.๖.๓ หลักธรรมที่ขัดแย้งต่อการมีขวัญดี(ขวัญเสีย)	๗๑
ก.ประมาท	๘๓
ข.อุปาทาน ๔	๘๓
๒.๑.๗ จุดสิ้นสุดของขวัญ	๗๒
๒.๑.๗.๑ ตาย	๗๒
๒.๑.๗.๒ บรรลุมรรค	๗๓
๒.๑.๘ พิธีการทำขวัญในมิติของพระพุทธศาสนา	๗๓

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๒.๑.๘.๑ การทำขวัญในแง่พิธีการ	๗๓
๒.๑.๘.๒ การทำขวัญในแง่พิธีกรรม	๗๔
บทที่ ๓ ความเชื่อเรื่องขวัญและประเพณีทำขวัญของชาวพุทธในอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	
๓.๑ บทนำ	๗๗
๓.๒ แนวคิดเรื่องความเชื่อและพิธีกรรม	๗๗
๓.๒.๑ แนวคิดเรื่องความเชื่อ	๗๘
๓.๒.๒ แนวคิดเรื่องพิธีกรรม	๘๒
๓.๓ แนวคิดเรื่องขวัญและประเพณีทำขวัญ	๘๘
๓.๓.๑ ความหมาย	๘๘
ก.ความหมายทั่วไป	๘๘
ข.ความหมายในทางศาสนา	๙๐
ค.ความหมายในทางการบริหารจัดการ	๙๑
๓.๓.๒ บ่อเกิดและพัฒนาการความเชื่อเรื่องขวัญในสังคมไทย	๙๓
๓.๓.๒.๑ พัฒนาการความเชื่อเรื่องขวัญในสังคมไทยในภาคต่างๆ	๙๔
ก.ความเชื่อและพิธีทำขวัญของชาวไทยภาคกลาง	๙๔
ข. ความเชื่อและพิธีทำขวัญของชาวไทยภาคเหนือ	๙๕
ค. ความเชื่อและพิธีสู่ขวัญของชาวไทยภาคใต้	๙๕
ง.ความเชื่อและพิธีสู่ขวัญของชาวไทยภาคอีสาน	๙๘
๓.๔ ความเชื่อเรื่องขวัญและประเพณีการสู่ขวัญในอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	๙๙
๓.๔.๑ ประวัติ และความเป็นมาของอำเภอท่าตูม	๙๙
๓.๔.๑.๑ ที่ตั้ง / อาณาเขตติดต่อ	๑๐๐
๓.๔.๑.๒ พื้นที่	๑๐๑
๓.๔.๑.๓ ลักษณะภูมิประเทศ	๑๐๑
๓.๔.๑.๔ การปกครอง	๑๐๑
๓.๔.๑.๕ สถานที่ท่องเที่ยว	๑๐๑
๓.๔.๑.๖ ข้อมูลพื้นที่ และจำนวนประชากร	๑๐๒
๓.๔.๑.๗ ข้อมูลเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์	๑๐๓
(๑) กลุ่มชาติพันธุ์เขมร	๑๐๓
(๒) กลุ่มชาติพันธุ์ลาว	๑๐๓
(๓) กลุ่มชาติพันธุ์กูยหรือส่วย	๑๐๔
๓.๕ แนวคิดเรื่องขวัญและประเพณีการทำขวัญในอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	๑๐๖
๓.๕.๑ แนวคิดเรื่องขวัญของชาวอำเภอท่าตูมจังหวัดสุรินทร์	๑๐๖
๓.๕.๑.๑ ขวัญคืออะไร	๑๐๗

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๕.๑.๒ ความเป็นมาของขวัญ	๑๐๘
๓.๕.๑.๓ ความจำเป็นที่จะต้องมีการสดขวัญ	๑๐๙
๓.๕.๑.๔ ขวัญกับพระพุทธศาสนา	๑๐๙
๓.๕.๒ ประเพณีการทำขวัญ	๑๑๑
๓.๕.๒.๑ การสู่ขวัญคน	๑๑๑
๓.๕.๒.๒ การสู่ขวัญสัตว์	๑๑๒
๓.๕.๒.๓ การสู่ขวัญสิ่งของ	๑๑๒
๓.๕.๓ ประเพณีการทำขวัญของชาวอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	๑๑๓
๓.๕.๓.๑ การทำขวัญกลุ่มชาติพันธุ์เขมร	๑๑๓
๓.๕.๓.๒ ประเพณีการสู่ขวัญของกลุ่มชาติพันธุ์ลาว	๑๑๗
๓.๕.๓.๓ ประเพณีการสู่ขวัญของกลุ่มชาติพันธุ์กวยหรือส่วย	๑๒๓
๓.๕.๓.๓.๑ พิธีกรรมการบวชนาคช้างของกลุ่มชาติพันธุ์กวยหรือส่วย	๑๒๓
๓.๕.๓.๓.๒ ประเพณีสู่ขวัญข้าวของกลุ่มชาติพันธุ์กวยหรือส่วย	๑๓๑
๓.๖ ผู้ประกอบพิธีกรรมการทำขวัญ	๑๓๔
๓.๖.๑ พระสงฆ์	๑๓๔
๓.๖.๒ บัณฑิต (ทิด ,จารย์)	๑๓๕
๓.๗ ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมการสู่ขวัญ	๑๓๘
๓.๘ ฤกษ์ยามที่เหมาะสมกับการประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญ	๑๓๘
๓.๘.๑ กรณียฤกษ์ยามของหมอสูตรลาวกับส่วย	๑๓๙
๓.๘.๒ กรณียเขมร	๑๓๙

บทที่ ๔ วิเคราะห์แนวคิดเรื่องขวัญและประเพณีการทำขวัญของชาวพุทธใน อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

๔.๑ วิเคราะห์กำเนิดและพัฒนาการของแนวคิดเรื่องขวัญและประเพณี การทำขวัญในอำเภอท่าตูมจังหวัดสุรินทร์	๑๔๑
๔.๑.๑ มีพัฒนาการมาจากความเชื่อพื้นบ้านโบราณ	๑๔๑
๔.๑.๒ มีพัฒนาการมาจากอิทธิพลศาสนาพราหมณ์	๑๔๑
๔.๑.๓ มีพัฒนาการมาจากอิทธิพลของพระพุทธศาสนา	๑๔๔
๔.๒ วิเคราะห์องค์ประกอบของแนวคิดเรื่องขวัญและประเพณีการทำขวัญใน อำเภอท่าตูมจังหวัดสุรินทร์	๑๕๐
๔.๒.๑ ความเชื่อเรื่องผี	๑๕๐
๔.๒.๒ ความเชื่อเรื่องการสะเดาะเคราะห์	๑๕๒
๔.๒.๔ ความเชื่อของศาสนาพราหมณ์	๑๕๖
๔.๒.๕ ความเชื่อเรื่องพระพุทธศาสนา	๑๕๗

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๔.๓ วิเคราะห์สัญลักษณ์และความหมายในเครื่องประกอบพิธีสู่ขวัญใน อำเภอบ้านดงจังหวัดสุรินทร์	๑๕๘
๔.๓.๑ ไช้	๑๕๙
๔.๓.๒ ข้าว	๑๕๙
๔.๓.๓ ดอกไม้	๑๕๙
๔.๓.๔ หมาก	๑๕๙
๔.๓.๕ เหล้า	๑๕๙
๔.๓.๖ ฝ้ายผูกแขน	๑๕๙
๔.๓.๗ บายศรี	๑๖๐
๔.๔ วิเคราะห์แนวคิดเรื่องขวัญในคัมภีร์พระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดเรื่องขวัญ ในอำเภอบ้านดงจังหวัดสุรินทร์	๑๖๐
๔.๔.๑ อิทธิพลด้านความเชื่อ	๑๖๑
๔.๔.๑.๑ ความเชื่อในอานาปานะแห่งพระรัตนตรัย	๑๖๒
๔.๔.๑.๒ ความเชื่อในเรื่องกรรม	๑๖๓
๔.๔.๑.๓ ความเชื่อในเรื่องมงคล	๑๖๔
๔.๔.๑.๔ ความเชื่อเรื่องผีและเทวดา	๑๖๕
๔.๔.๒ อิทธิพลด้านการทำบุญกุศล	๑๖๖
๔.๔.๒.๑ อิทธิพลในด้านการให้ทาน	๑๖๗
๔.๔.๒.๒ อิทธิพลในด้านการรักษาศีล	๑๖๗
๔.๔.๒.๓ อิทธิพลในด้านการเจริญภาวนา	๑๖๗
๔.๕ วิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏในแนวคิดเรื่องขวัญและประเพณีการทำขวัญใน อำเภอบ้านดงจังหวัดสุรินทร์	๑๖๘
๔.๕.๑ หลักคำสอนเรื่อง กรรม	๑๖๙
๔.๕.๒ หลักคำสอนเรื่องความไม่ประมาท	๑๗๑
๔.๕.๓ คำสอนเรื่องบุญกิริยาวัตถุ	๑๗๒
๔.๕.๔ หลักคำสอนเรื่องความกตัญญูกตเวที	๑๗๖
๔.๕.๕ หลักคำสอนเรื่องจิต	๑๗๘
๔.๕.๖ หลักคำสอนเรื่อง อุปาทาน	๑๗๙
๔.๖ วิเคราะห์ผลที่เกิดจากการเข้าร่วมพิธีการทำขวัญทางพระพุทธศาสนาใน อำเภอบ้านดงจังหวัดสุรินทร์	๑๘๑
๔.๖.๑ เกิดความสบายใจ	๑๘๑
๔.๖.๒ เกิดกำลังใจที่ดีในการดำเนินชีวิต	๑๘๒
๔.๖.๓ เกิดความสามัคคีในครอบครัวและในชุมชน	๑๘๓
๔.๖.๔ เกิดการศึกษาเรียนรู้และอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีการสู่ขวัญ	๑๘๓
๔.๖.๔.๑ การเรียนรู้ภายใน	๑๘๓
๔.๖.๔.๒ การเรียนรู้ภายนอก	๑๘๕

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๔.๖.๕ เกิดความสำนึกในทางศีลธรรมในสังคม	๑๘๘
๔.๖.๕.๑ คำสอนให้คนปฏิบัติตนอยู่ในประเพณีอันดีงาม	๑๘๘
๔.๖.๕.๒ คำสอนให้คนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน	๑๘๙
๔.๖.๕.๓ คำสอนเรื่องห้ามเที่ยวเตร่ในยามวิกาล	๑๘๙
๔.๖.๕.๔ คำสอนเรื่องการแต่งงาน	๑๙๐
๔.๖.๕.๕ คำสอนไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและยาเสพติด	๑๙๑
๔.๖.๕.๖ คำสอนให้อนุรักษ์ธรรมชาติ	๑๙๒
๔.๖.๕.๗ คำสอนเชื่อในเรื่องอำนาจของพระศรีรัตนตรัย	๑๙๓
๔.๖.๕.๘ คำสอนเรื่องการรักษาศีล และบริจาคทาน	๑๙๔
๔.๖.๕.๙ สอนให้ประพฤติตนเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา	๑๙๔
๔.๖.๕.๑๐ คำสอนให้เป็นผู้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด	๑๙๔
๔.๗ วิเคราะห์บทบาทของหมอสูตรขวัญกับประเพณีการทำขวัญในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดสุรินทร์	๑๙๕
๔.๗.๑ บทบาทในการเป็นผู้นำการประกอบพิธีกรรม	๑๙๕
๔.๗.๒ บทบาทในการเป็นผู้ให้การศึกษา	๑๙๘
๔.๗.๓ บทบาทในการเป็นผู้นำการพัฒนาสังคม	๑๙๘
๔.๗.๔ บทบาทในการเป็นผู้นำทางภูมิปัญญา	๑๙๙
๔.๘ วิเคราะห์คุณค่าของประเพณีการทำขวัญของชาวพุทธในจังหวัดสุรินทร์	๑๙๙
๔.๘.๑ คุณค่าต่อตนเอง	๑๙๙
๔.๘.๒ คุณค่าต่อสังคม	๒๐๑
๔.๙ ทำหน้าที่ของชาวอำเภอดำเนินสะดวกจังหวัดสุรินทร์ต่อประเพณีการทำขวัญ	๒๐๒
๔.๙.๑ ทำหน้าที่ในการศึกษา	๒๐๒
๔.๙.๒ ทำหน้าที่ในการยอมรับ เผยแพร่ และการอนุรักษ์	๒๐๒
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๒๐๖
๕.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัย	๒๐๗
บรรณานุกรม	๒๐๘
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.	๒๑๕
ภาคผนวก ข.	๒๓๕
ภาคผนวก ค.	๒๔๑
ภาคผนวก ง.	๒๔๖
ประวัติผู้วิจัย	๒๕๗